

ВИСНОВОК

розширеного засідання кафедри практичної психології та соціальної роботи (від 25 березня 2024 р., Протокол № 8) факультету гуманітарних та соціальних наук Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації Лукашова Олександра Олександровича «Психологічні основи соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму», поданої на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук (доктора наук) за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи.

1. Дисертація Лукашова О.О. «Психологічні основи соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичну і практичну значущість.

2. Проблема вивчення психологічних основ соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму є соціально і практично значущою та недостатньо розробленою у теоретико-методологічному і прикладному аспектах. Тема дисертації є актуальною і зумовлена тим, що складний і суперечливий етап сучасного розвитку суспільства закономірно висуває проблему соціальної відповідальності особистості у розряд найбільш важливих, від вирішення якої безпосередньо залежить сучасне та майбутнє становище країни. При цьому суспільно-політичні, економічні та екологічні проблеми підкреслили той факт, що соціальна відповідальність стає невід'ємною частиною розвитку особистості, коли часто у надзвичайно складних умовах сьогодення доводиться пройти випробування на життєстійкість та сталість, а рівень сформованості соціальної відповідальності особистості має першорядне значення. Крім того, умови трансформаційного соціуму потребують установа принципів нових відносин на основі створення дієвих та ефективних механізмів щодо соціальної відповідальності особистості, з широким залученням інститутів громадянського суспільства, якому наразі потрібний не просто виконавець, а особистість, відповідальна за себе, історію країни, майбутнє цивілізації. Процес розвитку її соціальної відповідальності передбачає як визначення концептуальних засад цього конструкту у парадигмі соціальної психології, так і з'ясування ознак та форм прояву цієї важливої особистісної якості.

Дисертаційне дослідження виконане у межах комплексних науково-дослідних тем кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля «Соціокультурні та психологічні аспекти професіоналізації особистості в сучасному соціумі», «Соціально-психологічні основи розвитку адаптаційного потенціалу особистості засобами інноваційних психотехнологій в умовах трансформаційних змін сучасного суспільства».

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає у тому, що:

– *вперше*: наведено концептуальне обґрунтування проблеми соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму у соціально-психологічній парадигмі наукового знання; *розкрито* функціональну структуру соціальної відповідальності особистості, яку складають когнітивно-оцінний, ціннісно-нормативний, організаційно-діяльнісний компоненти та *визначено* функції соціальної відповідальності особистості (орієнтуючу, регулятивну, трансформаційну); *виокремлено* критерії соціальної відповідальності особистості (аналітичний, мотиваційний, вольовий, рефлексивний); *запропоновано* модель процесу розвитку соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму, що складається з концептуального (мета, завдання, принципи, критерії, умови), змістовного (види, функції, компоненти) та процесуального (етапи, результати) блоків; *виявлено* особливості функціонування компонентів соціальної відповідальності особистості в онто-, соціо- та професіогенезі, що дозволило виокремити показники та рівні її сформованості (початковий, ситуативний, актуальний, смислоутворюючий); *розкрито* методологічні та організаційно-процесуальні засади системи соціально-психологічного забезпечення процесу розвитку соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму, в якій розроблено й імплементовано навчально-методичний і змістовно-технологічний супровід цього процесу, з виокремленням й обґрунтуванням його принципів, методів, прийомів і психотехнологій та з урахуванням рівня соціальної відповідальності особистості і розкриттям її потенціалу у відповідності з онто-, соціо- та професіогенезом; *визначено* провідні складові ефективної реалізації системи соціально-психологічного забезпечення процесу розвитку соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму (організаційні, соціально-психологічні, корекційно-розвивальні);

– *поглиблено та уточнено*: уявлення про сучасні підходи до вивчення феномену соціальної відповідальності особистості, його змістовні й структурні особливості; про соціально-психологічну сутність та системність процесу розвитку соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму;

– *отримало подальший розвиток*: методичне та процедурне забезпечення вивчення феномену соціальної відповідальності особистості; погляди на вікові зміни у процесі розвитку соціальної відповідальності особистості; підходи до соціально-психологічних засобів і технологій забезпечення успішності процесу розвитку соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму.

4. Практичне значення дослідження полягає у тому, що полягає у можливості використання методичного інструментарію при проведенні системних досліджень соціальної відповідальності особистості в онто-, соціо- та професіогенезі; розробці принципів побудови і змісту системи соціально-психологічного забезпечення процесу розвитку соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму через створення соціально відповідального професійно-освітнього середовища, включення особистості, як суб'єкта соціальної відповідальності, до соціально значущої діяльності, використання й інтеграцію інноваційних соціально-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій; визначенні шляхів оптимізації процесу розвитку соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму.

Отримані дані можуть бути рекомендовані до впровадження у закладах загальної середньої та профільної освіти, закладах вищої освіти, у навчально-виховних закладах соціальної реабілітації, а також у консультаційних Центрах з метою оптимізації процесу розвитку соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму. Результати проведеного дослідження можуть бути використані також для застосування у соціально-психологічній діагностиці та консультуванні дорослого населення з проблем соціальної відповідальності, у сімейній консультації та психолого-корекційній роботі з метою забезпечення активного саморозвитку і самовдосконалення особистості та її соціальної відповідальності.

5. Особистий внесок здобувача до праць, опублікованих зі співавторами, полягає у наступному. У монографії (Блискун О.О., Завацька Н.Є., Лукашов О.О. та ін., 2023) особистий внесок автора полягає у

визначенні специфіки соціальної відповідальності молоді в процесі її реінтеграції у соціум. У монографії (Гоян І.М., Завацька Н.Є., Лукашов О.О. та ін., 2023) особистий внесок автора полягає у з'ясуванні взаємозв'язку самоорганізації молоді людини та її соціальної відповідальності в умовах сучасного соціуму. У монографії (Побокіна Г.М., Завацька Н.Є., Лукашов О.О. та ін., 2023) особистий внесок автора полягає у розкритті особливостей впливу соціальної відповідальності особистості на здійснення нею життєвого вибору. У статті (Родченкова І.В., Вишневіська О.П., Завацький Ю.А., Жигаренко І.Є., Лукашов О.О., 2023) особистий внесок автора полягає у розкритті специфіки взаємозв'язку смисложиттєвих орієнтацій особистості та її соціальної відповідальності в умовах трансформаційного соціуму. У статті (Шевченко О.Л., Лукашов О.О., Сафонова С.О., Завацька Н.Є., 2023) особистий внесок автора полягає в аналізі проблеми розвитку соціальної відповідальності особистості у векторі її професійного благополуччя. У статті (Semenov O., Yaremchuk N., Vitiuk V., Kashubiak I., Lukashov O., Soroka O., 2024) особистий внесок автора полягає у проведенні соціально-психологічного аналізу впливу емоційного інтелекту на соціальну відповідальність особистості. У статті (Raievska Y., Savchuk J., Hulias I., Khokhlov A., Soroka O., Syniakova V., Lukashov O., 2024) особистий внесок автора полягає у розкритті взаємозалежності соціальної відповідальності особистості та її самоефективності. У статті (Zavatska N., Omelianiuk S., Lukashov O., Petrenko M., 2024) особистий внесок автора полягає у визначенні ролі самоефективності особистості в організації структури її соціальної відповідальності. У статті (Завацька Н.Є., Лукашов О.О., 2014) особистий внесок автора полягає в аналізі взаємозв'язку соціальної відповідальності особистості з її адаптаційним потенціалом. У статті (Лукашов О.О., Завацька Н.Є., Турбан В.В., 2023) особистий внесок автора полягає у розкритті психологічного аспекту проблеми соціальної відповідальності особистості.

6. Основні наукові результати дисертації відображено в публікаціях:

Монографії

1. **Лукашов О.О.** Психологія соціальної відповідальності особистості в період суспільних трансформацій: монографія. К.: ПВТП «LAT&K», 2024. 349 с. ISBN 978-617-7699-48-3

2. **Лукашов О.О.** Соціальна відповідальність молоді в процесі її реінтеграції у соціум / Соціально-психологічні основи реінтеграції молоді в

умовах сучасного соціуму: монографія / за ред. О.О. Блискун, Н.Є. Завацької та ін. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 295 с. С. 112-141. ISBN 978-617-7699-27-8 (*Особистий внесок автора полягає у визначенні специфіки соціальної відповідальності молоді в процесі її реінтеграції у соціум*).

3. Лукашов О.О. Самоорганізація молодої людини та її соціальна відповідальність в умовах сучасного соціуму / Соціально-психологічні засади самоорганізації молоді в період суспільних трансформацій: монографія / за ред. І.М. Гояна, Н.Є. Завацької та ін. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 284 с. С. 22-36. ISBN 978-617-7699-28-5 (*Особистий внесок автора полягає у з'ясуванні взаємозв'язку самоорганізації молодої людини та її соціальної відповідальності в умовах сучасного соціуму*).

4. Лукашов О.О. Вплив соціальної відповідальності особистості на здійснення життєвого вибору / Соціально-психологічні особливості життєвого вибору особистості в період ранньої дорослості: монографія / за ред. Н.Є. Завацької, Г.М. Побокіної та ін. К.: ПВТП «LAT&K», 2023. 171 с. С. 20-33. ISBN 978-617-7699-31-5 (*Особистий внесок автора полягає у розкритті особливостей впливу соціальної відповідальності особистості на здійснення нею життєвого вибору*).

Статті у наукових фахових виданнях України

5. Лукашов О.О. До проблеми професійної відповідальності особистості як різновиду її соціальної відповідальності. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2014. № 3 (35) С. 276-281. <http://tppjournal.com.ua/n3y2k14.html>

6. Лукашов О.О. Дослідження соціальної відповідальності у молоді: результати емпіричних студій. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. № 2 (37). С. 232-238. <http://tppjournal.com.ua/n2y2k15.html>

7. Лукашов О.О. Програма вдосконалення процесу формування соціальної відповідальності у молоді. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. № 3 (38). С. 478-484. <http://tppjournal.com.ua/n3y2k15.html>

8. Лукашов О.О. Функціональна структура соціальної відповідальності особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*: зб. наук. праць

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2016. № 2 (40). С. 102-110.
<http://tpppjournal.com.ua/n2y2k16.html>

9. **Лукашов О.О.** Дослідження проблеми відповідального ставлення до діяльності. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2016. № 3 (41). С. 85-91.
<http://tpppjournal.com.ua/n3y2k16.html>

10. **Лукашов О.О.** Концептуальне поле конструкту «соціальна відповідальність». *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.* К.; Ніжин: ПП Лисенко, 2017. Т. IX, Вип. 10. С. 386-400.

<http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-9/vipusk-10-2017>
<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v9/i10/44.pdf>

11. **Лукашов О.О.** Застосування методу моделювання у розвитку соціальної відповідальності особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2017. № 2 (43). С. 156-162. <http://tpppjournal.com.ua/n2y2k17.html>

12. **Лукашов О.О.** Актуалізація особистої соціальної відповідальності у межах творчого акту. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2017. № 3 (44). С. 136-143.
<http://tpppjournal.com.ua/n3y2k17.html>

13. **Лукашов О.О.** Модель процесу розвитку соціальної відповідальності особистості. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.* К.; Ніжин: ПП Лисенко, 2018. Т. IX, Вип. 11. С. 550-557.

<http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-9/vipusk-11-2018>
<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v9/i11/54.pdf>

14. **Лукашов О.О.** Емпіричне дослідження компонентів соціально відповідальної поведінки особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2018. № 1 (45). С. 231-238. <http://tpppjournal.com.ua/n1y2k18.html>

15. Лукашов О.О. Психологічна діагностика соціальної відповідальності особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2018. № 2 (46). С. 195-205. <http://tpppjournal.com.ua/n2y2k18.html>

16. Лукашов О.О. Соціально-психологічні умови розвитку соціальної відповідальності особистості. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. К.; Ніжин: ПП Лисенко, 2019. Т. ІХ, Вип. 12. С. 519-536.

<http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-9/vipusk-12-2019>
<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v9/i12/52.pdf>

17. Лукашов О.О. Зміст та ефективність програми формування соціальної відповідальності особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2019. № 1 (48). С. 310-320. <http://tpppjournal.com.ua/n48y2k19.html>

18. Лукашов О.О. Взаємозв'язок між видами та структурними компонентами відповідальності особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. Северодонецьк: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2019. № 2 (49). С. 255-272. <http://tpppjournal.com.ua/n49y2k19.html>

19. Лукашов О.О. Соціально-психологічні засоби розвитку соціальної відповідальності особистості. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. К.; Ніжин: ПП Лисенко, 2020. Т. ІХ, Вип. 13. С. 662-675.

<http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-9/vipusk-13-2020>
<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v9/i13/65.pdf>

20. Лукашов О.О. Складові соціальної відповідальності особистості: соціально-психологічний зміст. *Психологія і соціальна робота: наук. журн*. Одеса: Вид-во Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, 2022. № 1-2 (55-56). С. 92-104. <https://doi.org/10.18524/2707-0409.2022.1-2.286676>

21. Родченкова І.В., Вишнеvsька О.П., Завацький Ю.А., Жигаренко І.Є., Лукашов О.О. Смыслжиттєві орієнтації та самоактуалізація особистості: огляд наукових парадигм. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. К.: Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2023. № 1

(60). С. 98-110. *(Особистий внесок автора полягає у розкритті специфіки взаємозв'язку смисложиттєвих орієнтацій особистості та її соціальної відповідальності в умовах трансформаційного соціуму).*

<https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-60-1-98-110>

22. Лукашов О.О. Особливості соціальної відповідальності особистості у векторі її соціальної поведінки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна.* Львів: Гельветика, 2023. № 1. С. 62-69. <https://doi.org/10.32782/2311-8458/2023-1-9>

23. Лукашов О.О. Методологія дослідження соціальної відповідальності особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* К.: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. № 2 (61). С. 123-142. <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-61-2-123-142>

24. Лукашов О.О. Аналіз соціальної відповідальності у системі якостей та цінностей соціально зрілої особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* К.: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. № 3 (62). Т. 1. С. 152-169. <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-62-3-1-152-169>

25. Шевченко О.Л., Лукашов О.О., Сафонова С.О., Завацька Н.Є. Соціально-психологічний аналіз результатів розвитку соціальної відповідальності особистості, її Я-концепції та професійного благополуччя. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* К.: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. № 3 (62). Т. 2. С. 126-147. *(Особистий внесок автора полягає в аналізі проблеми розвитку соціальної відповідальності особистості у векторі її професійного благополуччя).*

<https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-62-3-2-126-147>

Статті в періодичних виданнях зарубіжних країн та виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

26. Semenov O., Yaremchuk N., Vitiuk V., Kashubiak I., Lukashov O., Soroka O. Impact of digital educational environment on the emotional intelligence of future primary school teachers: a comparative research. *Revista Amazonia Investiga.* 2024. Vol. 13 No. 76. P. 123-132. *(Особистий внесок автора полягає*

у проведенні соціально-психологічного аналізу впливу емоційного інтелекту на соціальну відповідальність особистості) (Web of Science Core Collection).

<https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/about>

27. Raievska Y., Savchuk J., Hulas I., Khokhlov A., Soroka O., Syniakova V., **Lukashov O.** Mechanism of comparison in the structure of self-efficacy of juniors' sporting activities. *Journal of Physical Education and Sport*. 2024. Vol. 24(6). P. 178-196. (Особистий внесок автора полягає у розкритті взаємозалежності соціальної відповідальності особистості та її самоефективності) (Scopus). <https://efsupit.ro>

28. Zavatska N., Omelianiuk S., **Lukashov O.**, Petrenko M. A study of social comparison in the organisation of the structure of self-efficacy of higher education students. *Insight: the psychological dimensions of society: scientific journal*. 2024. № 12. P. 164-183. (Особистий внесок автора полягає у визначенні ролі самоефективності особистості в організації структури її соціальної відповідальності) (Scopus).

<https://insight.journal.kspu.edu/index.php/insight/about>

Опубліковані праці, що забезпечують апробацію результатів дослідження

29. Завацька Н.Є., **Лукашов О.О.** Людина у соціально-психологічному вимірі: особистісний адаптаційний потенціал. *Інституціональні перетворення в суспільстві: світовий досвід і українська реальність: зб. наук. статей за матеріалами ІХ Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Мелітополь, 18-19 вересня 2014 р.) / за заг. ред. А.А. Ткача, М.М. Радевої. Мелітополь: МІДМУ «КПУ», 2014. С. 130-133. (Особистий внесок автора полягає в аналізі взаємозв'язку соціальної відповідальності особистості з її адаптаційним потенціалом).

30. **Лукашов О.О.** Відповідальність особистості у сучасному соціальному просторі. *Актуальні питання соціальної та практичної психології у координатах сучасних парадигм: зб. наук. статей за матеріалами ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Северодонецьк, 23-24 січня 2015 р.). Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. С. 104-105.

31. **Лукашов О.О.** Внутрішня соціальна відповідальність особистості у зв'язку з її самооцінкою. *Соціально-психологічні проблеми гендерної*

стратифікації суспільства: зб. наук. статей за матеріалами XII науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Северодонецьк, 16-17 квітня 2015 р.). Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. С. 97-98.

32. **Лукашов О.** Соціальна відповідальність особистості у векторі соціокультурної цілісності цивілізаційних процесів. *Інституціональні перетворення в суспільстві: світовий досвід і українська реальність: зб. наук. статей за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 11-13 вересня 2015 р.) / за заг. ред. М.М. Радевої. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2015. С. 58-59.*

33. **Лукашов О.О.** Взаємозалежність рівня сформованості соціальної відповідальності та структури системи цінностей особистості. *Інноваційні технології навчання обдарованої молоді: зб. наук. статей за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3-4 грудня 2015 р.). К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. С. 446-448.*

34. **Лукашов О.О.** Психологічна готовність до прийняття соціальної відповідальності. *Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості: зб. наук. статей за матеріалами VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кременець, 5-6 квітня 2016 р.). К.: Інститут обдарованої дитини, 2016. С. 205-206.*

35. **Лукашов О.О.** Емпіричне вивчення специфіки соціальної відповідальності особистості. *Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри: зб. наук. статей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів (м. Київ, м. Северодонецьк, 24-25 листопада 2016 р.). Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. С. 130-132.*

36. **Лукашов О.О.** Соціальна відповідальність як інтегральна якість особистості. *Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості: зб. наук. статей за матеріалами IX Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Бережани, Тернопільська область, 20-21 квітня 2017 р.). К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. С. 196-197.*

37. **Лукашов О.О.** Регуляція відповідальності особистості: віковий аспект. *Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави: зб. наук. статей за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чорноморськ, Одеська область, 3-10 липня 2017 р.). К.: Інститут обдарованої дитини, 2017. С. 204-205.*

38. Лукашов О.О. До питання оцінки особистої соціальної відповідальності. *Інноваційні технології навчання обдарованої молоді: зб. наук. статей за матеріалами ІХ Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 6-7 грудня 2017 р.). К.: Інститут обдарованої дитини, 2017. С. 206-208.

39. Лукашов О.О. Системний характер та внутрішня структура соціальної відповідальності особистості. *Релігія, релігійність, філософія та гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наук. статей за матеріалами XVII Міжнародної науково-практичної конференції* (Монреаль, 30-31 грудня 2018 р.). Монреаль: СРМ «ASF», 2018. С. 71-74.

40. Лукашов О.О. Громадянська відповідальність особистості в системі її соціальної відповідальності. *Творча спадщина Г.С. Костюка: історія та сучасність: зб. наук. статей за матеріалами круглого столу, присвяченого 120-річчю від дня народження Григорія Сировича Костюка* (м. Київ, 11 червня 2019 р.). К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. С. 40-41.

41. Лукашов О.О. Методи діагностики соціальної відповідальності особистості. *Особистість у діяльнісному підході: сучасний погляд: зб. наук. статей за матеріалами наукової конференції* (м. Київ, 7 грудня 2019 р.). К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. С. 20-23.

42. Лукашов О.О. Світоглядний аспект проблеми соціальної відповідальності особистості. *Labyrinths of Reality: Collection of scientific works (based on materials of the VIII International scientific and practical conference* (Montreal, April 29-30, 2020) / edited by M.A. Zhurba. Montreal: СРМ «ASF», Issue 3 (8). 2020. P. 109-110.

43. Лукашов О.О. Якісні параметри соціальної відповідальності особистості. *Наукова спадщина української психології: єдність минулого та теперішнього: зб. наук. статей за матеріалами наукового круглого столу* (м. Київ, 11 червня 2020 р.). К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. С. 59-61.

44. Лукашов О.О. Соціальний та особистісний рівні в ієрархічній структурі соціальної відповідальності. *Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри: зб. наук. статей за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої пам'яті професора Ващенко Ірини Володимирівни*

(м. Сєвєродонєцьк, 27-28 грудня 2021 р.). К.: ПВТП «LAT&K», 2021. Ч. II. С. 78-79.

45. **Лукашов О.О.** Індивідуальна та колективна соціальна відповідальність: соціально-психологічний вимір. *Актуальні питання здоров'язбереження у координатах сучасних парадигм: зб. наук. статей за матеріалами VII Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Сєвєродонєцьк, 29-30 грудня 2021 р.). К.: ПВТП «LAT&K», 2021. С. 66-68.

46. **Лукашов О.О.** Об'єктивні та суб'єктивні передумови соціальної відповідальності особистості. *Особистість у кризових умовах сучасності: психологічні виклики: зб. наук. статей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Івано-Франківськ, 3 березня 2023 р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. С. 410-414.

47. **Lukashov O.O.** Organizational conditions for forming social responsibility of individuals. *Стрес в житті сучасної особистості: надбання та втрати: зб. наук. статей за матеріалами Всеукраїнського наукового круглого онлайн-столу* (м. Київ, 16 травня 2023 р.). К.: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. С. 28-30.

48. **Лукашов О.О.** Соціальна відповідальність особистості як складна динамічна система. *Світ наукових досліджень. Випуск 21: зб. наук. статей за матеріалами Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції* (м. Тернопіль, Przeworsk, Poland, 13-14 липня 2023 р.) / [редкол.: О. Патряк та ін.]; ГО «Наукова спільнота»; Wyższej Szkoły Społeczno-Gospodarcza w Przeworsku. Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б., 2023. С. 50-51.

49. **Лукашов О.О., Завацька Н.Є., Турбан В.В.** Ракурси вивчення проблеми соціальної відповідальності особистості. *Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри: зб. наук. статей за матеріалами IX Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 26-27 грудня 2023 р.). К.: ПВТП «LAT&K», 2023. С. 111-117. (Особистий внесок автора полягає у розкритті психологічного аспекту проблеми соціальної відповідальності особистості).

7. Рекомендувати дисертацію Лукашова Олександра Олександровича «Психологічні основи соціальної відповідальності особистості в умовах трансформаційного соціуму» до захисту на здобуття наукового ступеня

доктора психологічних наук (доктора наук) за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи у спеціалізованій раді при Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля.

Рішення прийнято одногосно.

Головуюча на засіданні:

**доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології
та соціальної роботи Східноукраїнського
національного університету
імені Володимира Даля**

Ольга ЛОСІЄВСЬКА

Секретар:

**кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної
психології та соціальної роботи**

Галина ПОБОКІНА

Рецензенти:

**доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри практичної
психології та соціальної роботи**

Маріанна ТОБА

**доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології
та соціології**

Сергій ГАРЬКАВЕЦЬ

**доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри практичної
психології та соціальної роботи**

Олена БЛИСКУН